

Budapest, XI. kerület

A leggyorsabban fejlődő városrész

— Kicsit eltúlozva, fölnagyítva a dolgot — mondta **Tóth Andrásné**, a XI. kerületi tanács vb-titkára — úgy jellemezhetném ezt a városrészt, ahogy egyes külföldi nagyvárosokat szokták: *fény és árnyék egyaránt megtalálható itt.*

A kerület — Albertfalva és Kelenvölgy beolvadásával — 1950-ben érte el jelenlegi nagyságát: *32,5 négyzetkilométert.* A lakosság száma akkor 87 ezer volt. Most, *tizennyolc év múltán, ezen a területen 138 ezren élnek.*

Fények és árnyak

A tanácstikárság szobájának falán függő térképet tanulmányozva veszi csak észre az ember, *milyen óriási is a XI. kerület.* Itt épültek a Gellérthegy lejtőjének villái, a Bartók Béla út, a Karinthy Frigyes út, a Móricz Zsigmond körtér bérházai, itt emelkedik a lágymányosi, a kelenföldi lakótelep, itt terülnek el a Sasad Tsz földjei, itt füstölögnek a Fehérvári út gyárkémenyei, itt lapulnak a földhöz a Kelenvölgy apró házacskaí, Albertfalva földszintes épületei.

A XI. kerület fővárosunk harmadik ipari centruma — és a XI. kerületben az utak 40 százaléka földút. A XI. kerület — itt a Műszaki Egyetem — Budapest egyik legfontosabb oktatási központja — és a XI. kerületben *mindössze négy filmszínház működik, közülük csak a Bartók korszerű, a többi három elavult.* A XI. kerület méltán vonzza a turistákat — de a XI. (és a XXII.) kerület gyógyintézetében, a Tétényi úti kórházban *210 ezer lakosra 510 ágy jut.* (Az országos átlag: 100 ezer lakosra 800 kórházi ágy.) A XI. kerület *kereskedelmi hálózata* az utóbbi tíz év alatt 84 korszerű bolttal gyarapodott — de a kerület élelmiszerellátásában igen nagy szerepet játszó *Fehérvári úti piac* 1930 óta lényegében semmit sem fejlődött. A XI. kerületben nagy figyelmet fordítanak a *gyermekegészségügyre*, egyetlen lakótelepen (Kelenföldön) egyszerre három új bölcsődét nyitottak — de a XI. kerület északi részén — a Gellérthegy, Bartók Béla út, Fehérvári út, Dombóvári út által határolt területen — összesen *két óvoda* működik, és ezek közül is az egyik, a Fehérvári út 10. szám alatti iskolaépület szakközépiskolává alakítás miatt *megszűnik.* A XI. kerületben...

Állítást és tagadást még végtelen hosszasan lehetne sorolni. De, ha a mérleg két serpenyője, látszólag ki is egyenlíti egymást, az ellenmondó dolgok eredője mégis meredeken fölfelé mutat. Hiszen — mint a fővárosi tanács legutóbbi ülése ezt megállapította — *a XI. kerület Budapest leggyorsabban fejlődő városrésze...*

Halálra ítélt házak

Törmelékhalomok. Vedlett vakolatú kis házak. Fák. Lakótelep, üveg, beton.

Becsöngetünk az első házikő ajtaján. Etele út 111. **Rosenberger Ernő** és **Horváth Gyula** lakik itt. Senki sem nyit ajtót. A kapu üvegén hasadék, belátni a gyommal fölvert udvarra.

A 107-es számú ház rozzant léckapujával bajlódunk, mikor ránk köszön egy fiatalasszony: **Németh Pálné.**

— Hogy maradtak itt a nagy házak tövében?

— Ezt mi is szeretnénk tudni.

— Jobb volna elköltözni?

— El sem tudom mondani, mennyivel jobb lenne. Az ember így mindig csak vár, csak vár. Úgy szeretnék egyszer modern konyhában főzni, úgy szeretnék egyszer egy csempézett fürdőszobát...

— A saját házukban laknak?

— A miénk volt, de a város kisajátította. Kifizette az árát, úgy hogy most bérlők vagyunk.

A kertben — az udvart itt is fölverte már a gaz — öreg székek maradványai, egy vaskályha, néhány edény, egy eldobott tornacipő.

— Mikor megtudtuk, hogy lebontják a házat, elkezdtünk mindent eladogatni. Azért ilyen az udvar, azért ilyen a kerítés.

— Az út is hepehupás itt, maguk körül.

— Most már istenes. Látták volna korábban! Ha egy kis eső esett vagy térdig érő latyakban gázoltunk hazáig, vagy a kocsiuton gyalogoltunk. Aztán egy bal eset történt éppen előttünk, erre megcsinálták a járdát. Persze az is csak átmeneti. Éppúgy, mint a lakásunk.

— Nehéz lehet így élni.

— Nem könnyű. Mindig úgy jövünk haza — mióta csak megtudtuk, hogy lakótelep lesz erre — hátha már az értesítés vár: a mi házukon van a bontás sora. Azok ott szemben két hete kapták meg a papírt, tegnap jöttek a gépek — és látja, a kis ház helyén ma már semmi sincs. Még törmelék is alig.

— Nem sajnálják az otthonukat?

— Szébbet kapunk. Tudom. Így meg a bizonytalanság, a szüntelen várakozás.

— Mióta várnak?

— Négy éve már.

Irigyelnek minket

Táblázatok, grafikonok. A kerület tízéves fejlődését ábrázolják.

Meredeken felfelé ívelő vonal: *1957-ben: 29 594 lakás, 1967 végén: 41 297.* Kis kör, három részre szabdalva: *1930 előtt épült a kerület lakóházainak 30 százaléka, 1930 és 1945 között az 57 százaléka, 1945 után a 13 százaléka.* Páros körök: *1957-ben a lakások 4,1 százalékában volt távfűtés, 1967 végén: 25,3 százalékukban.* A XI. kerületi Közért áruforgalma *1957-ben: 280 millió forint, 1967-ben: 590 millió forint.*

— Egyike vagyunk azoknak a kerületeknek, amelyekben az utóbbi időben a legtöbb új lakóház épült — mondta **Tóth Andrásné.** — Ezért gyakran irigyelnek bennünket. Mi is örülünk ennek a gyarapodásnak, nem szeretnék siránkozni, de néhány alapvető dolgot le kell szögezni. Azért, mert a lakótelepek nálunk épülnek, *kerületünk egyetlen darab lakással sem kap többet, mint a főváros más városrészei.* Nehéz gondokkal küszködünk. Említésre méltó tény, hogy *jelenleg 158 életveszélyes lakást és 266 jogcím nélküli lakost tartunk nyilván.*

A gyarapodással együtt növekednek a feladatok. *Még kell oldanunk az új lakótelepek áruellátását, közlekedését, egészségügyi és szociális gondjait.* Kívülálló nem tudhatja, naponta mennyi és mennyi új kérdés merül fel. Egy példát említenék csak: a kelenföldi lakótelep hihetetlenül megnövelte a hagyatéki ügyek számát. Először nem értettük ezt, részletesebb vizsgálat után azonban rájöttünk arra, hogy az új telep lakóinak nagy része lebontott, régi háza, *illetve lakása helyett kapott itt otthont.* Nagy százalékuk erősen benne volt a korban, így sok a halálozás...

A munka egyenletesen nő, egyelőre azonban bírjuk az iramot. A dolognak — tudjuk — sohasem fogunk a végére érni, mert a munka munkát szül, éppúgy, ahogy ez a mostani építkezés — igényeket. Lélektani kérdés, de ide tartozik: *azok az emberek, akik talán egész életüket nyugodtan leélték volna egy kis, komfort nélküli házban, távol a központtól, a közlekedési eszköztől, nemegyszer a járható gyalogúttól is, most — látva, hogy lehet másképpen is — új lakásra, modern berendezésre, jó közlekedésre vágyanak.*

Kereszty András